

PENSIA - UNUL DIN ELEMENTELE DE BAZĂ ALE POLITICII GUVERNAMENTALE NAȚIONALE PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE ASIGURĂRI SOCIALE

PENSION - ONE OF THE BASIC ELEMENTS OF NATIONAL GOVERNMENT POLICY ON THE PUBLIC SOCIAL SECURITY SYSTEM

[https://doi.org/10.52327/1813-8489.2022.3\(115\).02](https://doi.org/10.52327/1813-8489.2022.3(115).02)
CZU: 349.3:369.5(478)

Denis COȚOFAN,
doctorand, Academia de Administrare Publică,
Centrul Național pentru Protecția
Datelor cu Caracter Personal

SUMMARY

The article addresses an essential element of the public social insurance system. Pension is an important dimension in reducing poverty and multidimensional deprivation. It is an approach to thinking about processes, policies and interventions that respond to the economic and social risks and constraints faced by people at risk of livelihoods. At the same time, the actions of the state should allow the minimization of these negative influences by ensuring the operation of a fair and sustainable pension system, which guarantees a decent living for pension beneficiaries.

Keywords: *insurance, public social insurance system, pension, pension types, contribution period, age, pension calculation.*

REZUMAT

Articolul abordează un element esențial al sistemului public de asigurări sociale. Pensia este o dimensiune importantă în reducerea sărăciei și a lipsurilor multidimensionale. Este o abordare a gândirii asupra proceselor, politicilor și intervențiilor care răspund la riscurile și constrângerile economice și sociale cu care se confruntă persoanele ce se regăsesc în situația de risc vizavi de posibilitatea de a se întreține. Totodată, acțiunile statului urmează să permită minimalizarea acestor influențe negative prin asigurarea funcționării unui sistem de pensii echitabil și sustenabil, care să garanteze un trai decent beneficiarilor de pensii.

Cuvinte-cheie: *asigurare, sistem public de asigurări sociale, pensie, tipurile pensiei, stagiul de cotizare, vârstă, calcularea pensiei.*

Practica mondială demonstrează că sistemul de asigurări sociale este unul dintre principalele instituții de protecție socială în condițiile economiei de piață, care garantează realizarea dreptului constituțional al cetățenilor la asigurarea materială, în caz de boală, la bătrânețe, pierdere totală a capacității de muncă, pierdere a întreținătorului, șomaj etc.

Termenul asigurare își trage originea de la cuvântul francez *assurance*, ceea ce înseamnă încredere, garanție, siguranță. Raportat la sistemul de protecție socială, acest termen capătă calificativul „social”, devenind asigurare socială (engl. *social insurance*) [5, p. 31].

Potrivit prevederilor art. 1 al Legii nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, asigurări sociale sunt definite ca „sistem de protecție socială a persoanelor asigurate, constând în acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, de prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă și de alte prestații, prevăzute de legislație” [9].

Totodată, sistemul public de asigurări sociale este definit ca „ansamblu organizat de forme de asigurări sociale care își păstrează individualitatea, depind unele de altele, realizându-se aspectul de totalitate prin care sunt ocrotiți asigurații” [9].

În contextul definirii noțiunii, remarcăm contribuția lui D. Carata, care definește asigurările sociale, în calitate de instituție a dreptului protecției sociale, ca o totalitate de norme juridice care reglementează raporturile de colectare și distribuire a fondurilor de asigurări sociale pentru plata prestațiilor de asigu-

rări sociale, persoanelor asigurate, afectate de situații de risc social [1, p. 13].

Prin urmare, asigurarea cu pensii este pilonul de bază ce caracterizează sistemul asigurărilor naționale a persoanelor inapte de muncă.

Potrivit dicționarului explicativ, pensia reprezintă suma de bani plătită periodic pe baza unor norme legale (în cadrul asigurărilor sociale) foștilor angajați după depășirea unei anumite limite de vârstă ori în caz de boală sau invaliditate, precum și urmașilor angajaților sau pensionarilor decedați [11].

În conformitate cu prevederile Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, în sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii: pensie pentru limită de vârstă; pensie de dizabilitate; pensie de urmaș; pensie specială; pensie anticipată pentru carieră lungă [8].

Pensia pentru limita de vârstă, după explicația profesorului N. Romandaș, reprezintă o sumă bănească plătită lunar, ce se stabilește în baza legislației, persoanelor care au atins vârsta corespunzătoare și confirmă un stagiul de cotizare prestabilit [4, p. 115].

Potrivit specialiștilor în domeniu M. Zaharov și E. Tucikova, se obișnuiește să se numească o pensie de muncă pentru limită de vârstă, una care se stabilește în legătură cu atingerea unei anumite vârste (vârsta în ani întregi trăiți de o persoană) și, în același timp, în prezența unei vechimi adecvate în muncă [5, p. 207].

Reieșind din abordările doctrinei, pentru a fi legibil de a beneficia de dreptul la pensie pentru limita de vârstă este necesar de a întruni cumulativ

condițiile de vârstă corespunzătoare și existența stagiului de cotizare prevăzut de legislație.

Respectiv, vârsta de pensionare, adică limita de vârstă necesară pentru a fi stabilită pensia, este unul din factorii esențiali, care derivă din prevederile art. 41 al Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, potrivit căruia, începând cu 1 iulie 2019, se stabilește vârsta standard de pensionare de 63 de ani pentru bărbați și, începând cu 1 iulie 2028, vârsta standard de pensionare de 63 de ani pentru femei. Atingerea acestor vârste se realizează prin creșterea anuală a vârstelor standard de pensionare, conform eșalonării din tabelul 1.

Totodată, de la 1 iulie 2017, pentru femeile care au născut și educat până la vârsta de 8 ani cinci și mai mulți copii, se aplică vârstele standard de pensionare conform Tabelului 1, diminuate cu 3 ani.

Suplimentar, este stipulat faptul că pentru persoanele care au realizat stagiul de cotizare în condiții deosebite de muncă cel puțin 10 ani compleți, vârsta standard de pensionare stabilită în Tabelul 1 se diminuează conform Tabelului 2. Lista locurilor de muncă în condiții deosebite, în temeiul căreia se acordă pensie pentru limită de vârstă în condiții avantajoase, precum și modul de aplicare a acestei liste se aprobă prin hotărâre de Guvern [8].

În continuare, urmează a menționa că al doilea factor esențial privind stabilirea dreptului la pensie pentru limita de vârstă este stagiul de cotizare, ce reprezintă perioada în care persoana asigurată realizează o activitate de muncă și achită contribuțiile de asigurări sociale de stat.

În doctrina juridică, noțiunea stagiului de cotizare poate fi dedus din prevederile pct. 4, Anexa nr. 1 la Hotă-

Tabelul 1. Vârsta de pensionare.

De la 1 iulie	Vârsta standard de pensionare	
	Bărbați	Femei
2017	62 ani 4 luni	57 ani 6 luni
2018	62 ani 8 luni	58 ani
2019	63 ani	58 ani 6 luni
2020	63 ani	59 ani
2021	63 ani	59 ani 6 luni
2022	63 ani	60 ani
2023	63 ani	60 ani 6 luni
2024	63 ani	61 ani
2025	63 ani	61 ani 6 luni
2026	63 ani	62 ani
2027	63 ani	62 ani 6 luni
2028	63 ani	63 ani

Tabelul 2. Diminuarea vârstei de pensionare.

Stagiul de cotizare realizat în condiții deosebite de muncă (ani împliniți)	Reducerea vârstei standard de pensionare prevăzute în tabelul 1
10	5 ani
11	5 ani 6 luni
12	6 ani
13	6 ani 6 luni
14	7 ani
15	7 ani 6 luni
16	8 ani
17	8 ani 6 luni
18	9 ani
19	9 ani 6 luni

rârea Guvernului nr. 165/2017 pentru aprobarea Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, astfel, norma juridică precitată definește stagiul minim de cotizare ca perioadă minimă de activitate în care asigurații au realizat stagiul de cotizare prevăzut la art. 15 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii, pentru a putea beneficia de pensie la împlinirea vârstei standard de pensionare [10].

Suplimentar, prin stagiul total de cotizare se înțelege însumarea perioadelor de activitate pentru care s-au plătit contribuții de asigurări sociale de stat la bugetul asigurărilor sociale de stat, prevăzut la art. 42 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii.

În final, stagiul de cotizare în raport cu vârsta se caracterizează ca perioada de activitate, în funcție de vârstă, în care asigurații au realizat stagiul de cotizare pentru obținerea unei pensii de dizabilitate [10].

Totodată, în conformitate cu prevederile art. 5 al Legii nr. 158/1998 privind sistemul de pensii, în sistemul public, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive. Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sunt: a) perioada de îndeplinire a serviciului militar în termen sau cu termen redus; b) perioada de îndeplinire a serviciului militar prin contract sau a altui serviciu asimilat acestuia, dacă nu este posibilă stabilirea pensiei în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993; c) perioada de îngrijire a unui copil până la vârsta de 3 ani de către unul din părinți sau de tutore în caz de deces al ambilor părinți; d) perioada în care asiguratul a beneficiat de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, de ajutor de șomaj, de alocație pentru integrare sau reintegrare profesională; e) perioada de îngrijire a unui copil cu dizabili-

tate severă sub vârsta de 18 ani sau a unei persoane cu dizabilitate severă de către unul dintre părinți, de către tutore sau curator, până la angajarea în funcția de asistent personal; f) perioada de rezidențiat în învățământul post-universitar obligatoriu; g) perioadele de activitate necontributive în funcția de judecător și procuror de până la 31 decembrie 2005; h) perioadele în care au fost realizate, până la 1 ianuarie 1999, următoarele activități: îngrijirea unui invalid de gradul I, a unui copil invalid sub vârsta de 16 ani sau a unei persoane care a depășit vârsta de 75 de ani; studiul în instituțiile de învățământ superior de zi; participarea la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței Republicii Moldova în perioada 2 martie – 13 august 1992, care se include în stagiul de cotizare în mărime triplă [8].

În opinia doctinarilor S. Ghimpu, A. Țiclea și C. Tufan, stagiul de cotizare este tratat prin formula, potrivit căreia o perioadă de activitate să fie inclusă în stagiul de cotizare, este necesar să fie cumulate următoarele condiții: existența unui raport juridic de muncă; perioada în care se efectuează o anumită muncă; existența efectelor juridice [2].

În viziunea profesorului N. Romandaș, stagiul de cotizare constituie însumarea perioadelor în care persoana asigurată realizează o activitate de muncă și achită contribuțiile de asigurări sociale de stat [7, p. 38].

Prin urmare, stagiul de cotizare se referă la perioada în care asiguratul a achitat contribuțiile de asigurări sociale, inclusiv și perioadele necontributive ale asiguratului prevăzute de legislație,

care au stat la baza calculării cuantumului pensiei.

În continuare, urmează a menționa că legislația stipulează expres că pentru asigurării care au realizat un stagiul de cotizare de cel puțin 5 ani după 1 ianuarie 1999, cuantumul pensiei se determină în conformitate cu art. 16 din Legea privind sistemul public de pensii din venitul mediu lunar asigurat, valorizat conform prevederilor art. 8, confirmând un stagiul total de cotizare de cel puțin 15 ani, aplicându-se formula: $P = 1,35\% \times T_t \times V_{av}$, unde: P – cuantumul pensiei; 1,35% – rata de acumulare pentru anii de cotizare realizați după 1 ianuarie 1999, calculată în procente; V_{av} – venitul mediu lunar asigurat valorizat, determinat conform anexei nr. 1 la Legea privind sistemul public de pensii, în modul prevăzut în capitolul V din prezentul Regulament; T_t – stagiul total de cotizare, determinat în ani, cu o precizie de până la o unitate după virgulă [10].

În urma celor relatate, cuantumul pensiei pentru limită de vârstă este direct dependent de vârsta asiguratului, precum și de perioada și volumul de contribuții achitate la bugetul asigurărilor sociale, fapt ce indispensabil caracterizează această formă de asigurare socială prin individualizarea ei, cu alte cuvinte cu cât vărsările în bugetul asigurărilor sociale este mai mare și îndelungat, cu atât pensia va fi mai mare.

Pensia de dizabilitate este reflectată în Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii și are ca obiectiv restabilirea sănătății persoanelor cu dizabilități în scopul reintegrării lor în viața profesională și socială, fiind carac-

Tabelul 3. Stagiul de cotizare.

Vârsta la data constatării dizabilității	Stagiul de cotizare (ani)
Până la 23 de ani	2
23–29 de ani	4
29–33 de ani	7
33–37 de ani	10
37–41 de ani	13
Peste 41 de ani	15

terizată ca parte a politici guvernamentale de protecție socială.

Dizabilitatea și capacitatea de muncă, cauzele, gradul și timpul survenirii acestora se constată de către Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale în baza Hotărârii de Guvern nr. 357/2018 cu privire la determinarea dizabilității.

Astfel, are dreptul la pensie de dizabilitate persoana asigurată căreia, în urma expertizării de către Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale, i s-a stabilit dizabilitate din cauza: a) unei afecțiuni generale; b) unui accident de muncă; c) unei boli profesionale.

Asiguratul, încadrat într-un grad de dizabilitate accentuată sau medie, cauzată de o afecțiune generală, beneficiază de o pensie de dizabilitate dacă îndeplinește condițiile de stagiul de cotizare, în raport cu vârsta la data constatării dizabilității, conform Tabelului 3.

Asiguratul, încadrat într-un grad de dizabilitate severă, cauzată de o afecțiune generală, beneficiază de o pensie de dizabilitate în raport cu stagiul de cotizare efectiv realizat, dar a cărui durată este de cel puțin 2 ani.

Totodată, pensia de dizabilitate cauzată de un accident de muncă sau boală profesională se stabilește indiferent de durata stagiului de cotizare.

Suplimentar, se stipulează că în cazul stabilirii pensiei de dizabilitate cauzată de o afecțiune generală, beneficiarilor de pensie de dizabilitate cauzată de un accident de muncă sau boală profesională, persoanelor a căror dizabilitate a survenit în legătură cu îndeplinirea serviciului militar în termen, precum și persoanelor cu dizabilități din copilărie, stagiul de cotizare necesar se stabilește în raport cu vârsta, de la data constatării inițiale a dizabilității.

Pensia de dizabilitate în raport cu gradul de dizabilitate se calculează după formulele:

- severă:

$$P = 0,42 \times V_{av} + T_t/T_{max} \times V_{av} \times 0,1;$$

- accentuată:

$$P = 0,35 \times V_{av} + T_t/T_{max} \times V_{av} \times 0,1;$$

- medie:

$$P = 0,20 \times V_{av} + T_t/T_{max} \times V_{av} \times 0,1,$$

unde: P – cuantumul pensiei; „0,42”, „0,35” și „0,20” – partea pensiei calculată din venitul mediu lunar asigurat valorizat, în funcție de gradul de dizabilitate; V_{av} – venitul mediu lunar asigurat valorizat, dar care nu poate fi mai mare decât mărimea dublă a salariului me-

diu pe țară pe anul precedent anului stabilirii pensiei; T_t – stagiul total de cotizare realizat; T_{max} – stagiul de cotizare maxim potențial de la vârsta de 18 ani până la vârstele de pensionare stabilite la art. 41 alin. (1), dar nu mai mare de 40 de ani.

În cazul în care quantumul calculat al pensiei de dizabilitate este mai mic decât quantumul pensiei minime, se acordă pensia minimă, care constituie: 1) 75% din quantumul pensiei minime pentru limită de vârstă – în cazul unei dizabilități severe; 2) 70% din quantumul pensiei minime pentru limită de vârstă – în cazul unei dizabilități accentuate; 3) 50% din quantumul pensiei minime pentru limită de vârstă – în cazul unei dizabilități medii [10].

Pensia de urmaș reprezintă suma bănească calculată și stabilită conform legislației persoanelor inapte de muncă, ca urmare a pierderii întreținătorului, care se achită lunar din bugetul asigurărilor sociale. Ca temei de apariție a dreptului la pensia de urmaș poate servi decesul persoanei, confirmat prin actele juridice sau constatarea prin hotărârea instanței de judecată, dispariția fără veste a întreținătorului [3, p. 147].

Astfel, pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate, ori îndeplinea condițiilor pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute de legislație.

Totodată, pensia de urmaș se acordă indiferent de durata stagiului de cotizare, în cazul în care decesul întreținătorului a survenit în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, iar în cazul unei boli gene-

rale, defunctul a realizat un stagiul de cotizare care i-ar fi acordat dreptul la stabilirea pensiei de dizabilitate.

Suplimentar, urmează a menționa subiecții ce pot beneficia de pensia respectivă, și anume: copiii până la vârsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățământ de zi (secundar, mediu de specialitate și superior), până la finisarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani; b) soțului supraviețuitor dacă, la momentul decesului întreținătorului sau pe parcursul a 5 ani după deces, a împlinit vârsta de pensionare prevăzută de legislație sau a fost încadrat în grad sever sau accentuat de dizabilitate și a avut cel puțin 15 ani de căsătorie cu persoana decedată și nu s-a recăsătorit; c) soțului supraviețuitor sau tutorelui (curatorului) care are în îngrijire copiii sub vârsta de 3 ani ai întreținătorului decedat, pe perioadele de neîncadrare în muncă sau de aflare în concediu pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani.

Cu referire la modul de calculare a quantumului pensiei de urmaș, în cazul în care întreținătorul era beneficiar de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate severă, se stabilește procentual din pensia pentru limită de vârstă sau din pensia de dizabilitate severă aflată în plată sau actualizată, după caz, iar în cazul în care întreținătorul nu era beneficiar de pensie sau era beneficiar de pensie de dizabilitate accentuată sau medie, se stabilește procentual din pensia potențială calculată pentru dizabilitate severă. Quantumul pensiei de urmaș se calculează în mărime de 50% pentru fiecare urmaș, cu excepția categoriilor de

urmași în cazul copiilor până la vârsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățământ de zi (secundar, mediu de specialitate și superior), până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani, se calculează în mărime de 75% pentru fiecare urmaș, dar nu mai puțin decât cuantumul alocației sociale pentru pierderea întreținătorului. Quantumul pensiei de urmaș în cazul copiilor rămași fără ocrotire părintească în urma decesului ambilor părinți reprezintă însumarea drepturilor de urmaș calculate după fiecare părinte [8].

Pensie specială reprezintă pensia publică stabilită și plătită conform prevederilor altor legi. La caz, din actele legislative pot fi identificate următoarele forme tipuri de pensie special și anume:

- Pensia pentru funcționarii publici este caracterizată prin faptul că este disponibilă pentru persoanele ce ocupă funcții publice cu atingerea vârstei de pensionare pentru bărbați – 62 ani și pentru femei – 57 ani, iar stagiul de cotizare pentru bărbați – 35 ani și pentru femei – 30 ani.

- Pensia pentru judecători, începând cu 01 iulie 2021, se va stabili în conformitate cu vârsta de pensionare de 50 de ani și 6 luni, atât pentru bărbați, cât și pentru femei și se majorează în fiecare an la 1 iulie cu 6 luni, până la atingerea vârstei de 63 de ani. Totodată, începând cu 01 iulie 2021, pentru judecători se stabilește vechimea în muncă generală de cel puțin 20 de ani și 6 luni și vechimea în muncă în funcția de judecător de cel puțin 13 ani, condiție obligatorie pentru obținerea dreptului la pensie. În fiecare an ulterior, de la 01

iulie 2021, vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător se majorează cu 6 luni, până la atingerea vechimii în muncă generale de 34 de ani și a vechimii în muncă în funcția de judecător de 15 ani. Pensia pentru vechime în muncă ca judecător se stabilește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

- Pensia unor categorii de angajați din aviația civilă, se acordă cu condiția încetării activității în funcția respectivă, unor categorii de angajați din aviația civilă indiferent de subordnarea departamentală a întreprinderilor în care sunt încadrați: a) membrilor personalului navigant, precum și însoțitorilor de bord, la împlinirea vârstei de 45 de ani dacă au realizat în condiții speciale un stagiul de cotizare de cel puțin 25 de ani bărbații și 20 de ani femeile; b) lucrătorilor care efectuează dirijarea traficului aerian și dispun de adeverință de dispecer la împlinirea vârstei de 55 de ani bărbații și 50 de ani femeile, dacă au realizat un stagiul de cotizare în funcțiile respective de cel puțin 12 ani și 6 luni bărbații și 10 ani femeile și un stagiul general de cotizare de cel puțin 25 de ani bărbații și 20 de ani femeile; c) personalului de ingineri și tehnicieni la împlinirea vârstei de 55 de ani bărbații și 50 de ani, femeile dacă au realizat un stagiul de cotizare în funcțiile respective de cel puțin 20 de ani bărbații și 15 ani femeile și un stagiul general de cotizare de cel puțin 25 de ani bărbații și 20 de ani femeile.

- Pensia unor categorii de angajați din

domeniul culturii se acordă, în condițiile încetării activității în funcția respectivă, unor categorii de angajați din instituțiile de cultură și artă naționale de stat și municipale după cum urmează: a) artiștilor de balet, artiștilor din ansamblurile profesioniste de dansuri, dacă au realizat un stagiu de cotizare de cel puțin 20 de ani în funcțiile respective, atât bărbații, cât și femeile; b) artiștilor de circ, instrumentiștilor suflători (instrumente aerofone), dacă au realizat un stagiu de cotizare de cel puțin 25 de ani în funcțiile respective, atât bărbații, cât și femeile [8].

- Pensie pentru limită de vârstă cetățenilor care au participat la lichidarea urmărilor avariei de la C.A.E. Cernobâl. Această formă de pensie este ligibilă pentru persoanele care au participat în anii 1986-1987 la lucrările de lichidare a urmărilor avariei de la C.A.E. Cernobâl și au atins vârsta de pensionare pentru bărbați - 50 de ani și femei - 45 de ani cu acumularea stagiului de cotizare necesar în volum de 20 de ani pentru bărbați și 15 ani pentru femei [12].

- Pensie pentru militarii structurilor de forță se stabilește persoanelor ale căror identitate și calitate se încadrează în condițiile Legii nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat, urmează să prezinte Direcției din cadrul Casei Naționale de Asigurări Sociale actele prevăzute de legislație, cu excepția actelor cu privire la secretul de stat, care sunt expediate prin curieri speciali de către instituția de forță din care se eliberează solicitantul [13].

Pensie anticipată pentru carieră lungă - începând cu 1 ianuarie 2022 se

introduce o nouă categorie de pensie, pensia anticipată pentru carieră lungă care se acordă persoanelor care au realizat o activitate în muncă mai mare decât stagiul necesar prevăzut la pensiile pentru limită de vârstă. Astfel, bărbații se vor putea pensiona anticipat dacă au 39 de ani de stagiu contributiv, iar femeile - 35 ani și 6 luni [14].

Reiterând în baza sintezei actelor normative, conchidem că sistemul public de asigurări sociale permite susținerea persoanelor aflate în situație dificilă atât pe termen lung, ca în cazul stabilirii dreptului la pensie, cât și pe termen scurt, sub formă de prestații sociale. Prestațiile sociale fiind acordate ca compensații, alocații, îndemnizații, de ajutor social, material și de altă natură, menite să acorde suportul beneficiarelor, în vederea depășirii situației de risc create.

Totodată, Legea Nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, desemnează Casa Națională de Asigurări Sociale ca autoritatea administrativă centrală în subordinea Guvernului, responsabilă pentru sistemul public de asigurări sociale [9].

Astfel, politicile guvernamentale ale Republicii Moldova privind asigurările sociale reglementează modul de aplicare, reflectând schimbările intervenite în dinamica demografică, dar și tendințele gestionării acestora la nivel regional și global. Considerăm că aceste abordări în contextul unor dezvoltări continue a relațiilor sociale și a influenței factorilor externi, nu pot servi drept garanție că pe viitor vor asigura o protecție socială potrivită, fapt ce generează necesitatea unei anali-

ze continue a domeniului menționat, sistem de pensii echitabil și sustenabil, cu aplicarea modificărilor de rigoare care să garanteze un trai decent bene- în vederea asigurării funcționării unui ficiarilor de pensii.

BIBLIOGRAFIE

1. Carata D., Dreptul protecției sociale. Chișinău: UPS I.Creangă, 2019, 76 p. ISBN: 978-9975-46-418-5.
2. Ghimpu S., Țiclea A., Tufan C. Dreptul securității sociale. București: Editura All Beck, 1998, 487 p. ISBN 9739876528.
3. Romandaș N., Proca L., Odinoakaia-Negură I. Dreptul protecție sociale. Chișinău: Foxtrot, 2011, 384 p. ISBN 978-9975-41-800-3.
4. Romandaș N. Dreptul protecție sociale. Chișinău: Universitas, 2001, p. 303. ISBN 9975-70-016-0.
5. Захаров М., Тучкова Э. Право социального обеспечения России. 2-е изд., испр. и перераб. Москва: Издательство БЕК, 2002, 560 с. ISBN 5-85639-322-8.
6. Proca L. Reglementări juridice privind procesul de reformare a sistemului de asistență socială moldovenesc. Revista Națională de Drept, nr. 8, Chișinău 2014, p. 31-36. ISSN 1811-0770.
7. Romandaș N. Rolul stagiului de cotizare la stabilirea dreptului social. Administrația Publică, nr. 1, 2011, p. 37-46. ISSN 1813-8489.
8. Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii. Publicat la 7-12-1998 în Monitorul Oficial Nr. 111-113 art. 683. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130486&lang=ro#
9. Legea Nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale. Publicat la 06-01-2000 în Monitorul Oficial Nr. 1-4 art. 2. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121297&lang=ro.
10. Hotărârea de Guvern nr. 165/2017 pentru aprobarea Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor. Publicat la 24-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 85-91 art. 235. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130619&lang=ro#.
11. Dexonline. Pensie. <https://dexonline.ro/definitie/pensie>.
12. Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova. Pensie pentru persoanele ce au participat la lichidarea avariei de la Cernobîl. <http://cnas.md/slidepageview.php?l=ro&idc=599&t=/Pensii/Alte-categorii-de-pensii/Pensie-pentru-limita-de-varsta-cetatenilor-care-au-participat-la-lichidarea-urmarilor-avariei-de-la-CAE-Cernobal&>.
13. Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova. Pensie pentru militari. <http://cnas.md/tabview.php?l=ro&idc=670&t=/Pensii/Alte-categorii-de-pensii/Pensii-pentru-militarii-structurilor-de-fora/Pensie-pentru-vechime-in-munca&#idc=669&>.

14. Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova. Pensia anticipată. <https://cnas.gov.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=5680&t=/Mass-media/Notati/Acordarea-dreptului-la-pensie-anticipata-pentru-cariera-lunga>.

Prezentat: 5 septembrie 2022.

E-mail: den1983cot@inbox.ru